

Szerkesztési iroda:

uri-utca, Lukács-ház 9. sz. alatt
balra, hová a lap szellemi részét
illető közlemények intézendők.
Bérmentetlen levelek csak ismert
kezektől fogadtnak el.

Kiadó hivatal:

Róthy Lipót könyvnyomdája, hová
a hirdetések, előfizetési pénzek és
kiadása körüli panaszok bérmentve
intézendők

ALFÖLD

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési feltételek:

Helyben:	Vidékre:
Egész évre 12 ft	Egész évre 14 ft
Fél évre 6 ft	Fél évre 7 ft
Negy. évre 3 ft	Negy. évre 3.50

Hirdetmények díja:

6 hasábos petitaor egyszeri hirdetésnél 6 kr. s minden következőknél 4 kr. Bélyeg-díj külön 30 kr
Nyit-tér sora 15 kr.

Arad, augusztus hó 29.

(P.) A városunkba érkezett orvosok és természetvizsgálók ma kezdték meg a szaküléseket. A tegnapi megnyitó közlés a nagy közönségnek volt szánva; — nyilvános életjeladás volt az inkább, s nem azon csendesebb, egészen nem-demonstratív jellegű működés, mely a szakosztályokban foly. Pedig ép e működés az, mely a nagygyűléseknek megadja a tulajdonképeni jelentőséget, azon színvonalra emeli azokat, melyről a tudományosság előmozdítására nyílik lehetőség.

E szaküléseken a tudós urak, valamint a társulat azon tagjai is, kik nem szentelik egész életüket szorosan egyik vagy másik tudományágnak, tehát hogy úgy nevezzük őket — a műkedvelők e téren, különböző szakosztályokban összegyűlve: amazok saját tapasztalataikat, vagy tanulmányaik eredményét terjesztik elő, az utóbbiak pedig felhasználják a jó, s ily mérvben csak nagyon ritkán kínáló alkalmat ismereteik gyarapítására. Hogy e közvetlenebb eszmecsere, mily eredményes lehet épen oly tudományoknál, melyek a gyakorlati életből merítenek legbővebb tápot, melyeknél az új elvek felállítására, vagy a már felállítottak megerősítésére a közvetlen észleletek bírnak döntő hatással, vitatni nagyon is felesleges volna. Mindazoknál ugyanis, kik e tudományágakkal kizárólag, vagy ha csak mellékesen is, de komolyabb célra törekvéssel foglalkoznak, egy külön, egészen egyéni jellegű tapasztalati látkör alakul, melyből a felmerülő tárgyak megvitatásához újabb eszméket adhatnak, vagy a magukéit mások közlései után kiegészíthetik, sok esetben pedig helyreigazíthatják is. Igaz ugyan, hogy ily cél elérésére a tudomány emberei előtt számos más út is van: de oly nagy és sikeres mérvben, mint ez a szakülésekben történik, arra sem a tudományos folyóiratok, sem a tudományos művek, sem a tanszéki előadások nem nyújtanak lehetőséget, minthogy egészen más azon tér, melyen ezeknél mozogni kell, s azért a jelzett irányu eredményt csak mellékesen mozdíthatják, de oly bizonyosan, minthogy az eszmék közvetlenebb érüklőzésére, melyen pedig itt oly sok megfordul, nem támaszkodhatnak, — nem idézik elő.

Ez általánosabb momentumokon kívül nagy fontossággal bír azon körülmény is, hogy e nagygyűlések minden évben másutt tartatnak; minden évben az ország egy érdekesebb pontján hozzák össze a hazai tudományosság jelesebbjeit, megannyi gyupontot alkotva, mely a meglátogatott vidéken intenzívebben árasztja szét a tudás sugárait, s a jövőre is nagyon kiható mozgalmat idéz elő a részleges művelődés terén.

De legyen elég e részben ennyi; bár e themáról, ha nem lapunk szűkebb keretéhez kellene alkalmazkodnunk, még sokat lehetne elmondani: de ha már e tárgyat választottuk bővebb megbeszélés végett, nem mulaszthatjuk e kérdés tülappjára is egy tekintet vetni.

Néhány hét előtt a fővárosi lapokban a készülődő jelen nagygyűlésre, s általában a magyar orvosok és természetvizsgálók összes működésének irányzatára vonatkozólag, hiteltrontó megjegyzéseket lehetett olvasni, melyek, ha nem is sok, de mindenestre találtak itt-ott viszhangra. Bár elismerjük az itészet jogosultságát, s nem is vagyunk azon helyzetben, hogy feltétlenül megdönthetnők az akkor a nagygyűlések ellen felhozottakat; de constataúnk kell, hogy az oly kritika, mely a hiányok feltüntetése helyett, egyenesen pálcát tör egy oly intézmény felett, mely egészséges alapokon nyugszik, és teljes életképességgel is bír, — nem származhatik jóakarattól. Hová jutunk pedig ha nemzeti művelődésünk nagyon de nagyon paragon heverő

terén, ahelyett hogy vállvetve működnenk, ahelyett hogy minden arra hivatott legalább ha kedvező alkalom nyílik, megtenné maga részéről a közügynek a töle telhető szolgálatot, — nemcsak maga vonul vissza, hanem aláásmi törekszik azt is, amit mások különben nélkülök is létrehozhatnának.

Elégge ismeretes tény az, hogy a fővárosi tudományos körök sehogy sem akarják felkarolni a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűléseit. Egy tekintet a nagygyűlésen résztvenni szokott férfiak névsorára, melyben ép a pesti egyetemi tanárok oly kevéssé vannak képviselve, meggyőzhet erről mindenkit.

Hogy e specialis, hogy úgy mondjuk nemzeti közéletünk fő jellemvonásait annyira magán hordó jelenségnek mi a tulajdonképeni oka, — az coulissa-titok, bár nem egészen ismeretlen a nagy közönség előtt sem. Mennyire szeretnők, s joggal megkívánhatjuk is, hogy a tudományosság terjesztésének kérdéséből ne csináljanak azok, kik e célra legjobberővel működhethének közre, személyes kérdést! Minek a visszavonás konkolját tenyészteti, miért feláldozni a kicsinyeskedésnek egy nagyjelentőségű közügy érdekeit!

Egyébiránt történt legyen bármi is, az idei aradi nagygyűlésnek nem kis jelentőségű eredményei, melyek remélhetőleg nem maradnak el, be fogják bizonyítani ujlag ez intézmény életrevalóságát, és hisszük rehabilitálndják azt a hazai közvélemény előtt.

P e s t, aug. 28.

A törvényhatóságok szervezésének tárgyalása végett a belügyminisztérium kebelében alakított bizottság 27. és 28-án tanácskozást tartott az eddig beérkezett szervezési munkálatok felett. Tízetes tárgyalás alá eddig hat törvényhatóság felterjesztése került. Ezek közt Borsod és Csanádmegye munkálatai találatot lényeges módosítások nélkül elfogadhatónak. E két törvényhatóság a megerősítendő szabályrendeletek visszaküldése mellett értesítettik, hogy az 1870. 42. törvény életbeléptetése végett a 92-dik §. értelmében a további lépéseket megteheti.

A „M. A.” Danielik püspököt azzal vádolta, hogy a csallhatatlansági dogma ellen izgat, hogy egy ez ellen intézendő tiltakozás aláírására száz plébánust már megnyert, hogy a mozgalom terjesztése végett körutra készül s hogy a P. N.-ban a csallhatatlanság ellen írt cikkeitet ő írta. E vádra Danielik felel a Naplóban, még pedig aképp, hogy ő vezérszerepre nem vágyik, hogy a „Magy. Államnak” nincs joga felelősségre vonni, hogy ő évek előtt nem a Reichsrathba menetel, hanem a közös ügyek közös tárgyalása mellett csinált propagandát stb. — E nyilatkozattal, mint gyanítható, a „Magyar állam” sehogy sincs megelégedve, miután az a válasz kitérő és sem igennel sem nemmel nem felel a föltett kérdésekre. Erre vonatkozólag ezeket mondja: „Igen téved D. J. ő mlga, ha a „nyilvános czáfolat” köteleességét azon phrasissal elűthetni hiszi, hogy ő a „Magyar Államnak” felelősséggel nem tartozik. Midőn valamely katolikus egyéniséget, kivált pedig elhírtült egyházi dignitárius, hasonló szakadári törekvésekről s Rómaellenes bujtogatásról uton utfélen hónapokon keresztül nyíltan vádoltatik, akkor nemcsak akármely hitfelekezeti közlöny, de minden katolikus ember jogosítva van, a gyanúsított hirokont, habár az czimzetes püspök lenne is, közmegnyugtatót végett interpellálni, s jogosítva van határozottabb, megnyugtatóbb választ nyerni, mint aminőt jelenleg D. J. ő mlga adott.” — A „M. A.” végül azt az óhajást fejezi ki, hogy ő mlga szentelje kitűnő tehetségét inkább saját egyházának s ne engedje zsákmányul a hamis dicsvágy sikamlós kalandjainak. — Mi is csatlakozunk e kívánathoz, de természetesen nem a M. A. indokából, hanem azért, nehogy a pápai csallhatatlanság ellen megindult mozgalom sikere ő mlgának hozzácsatlakozása által kérdésessé váljék.

A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése szakosztályából

augusztus 29-én tartott üléseiből.

— A „Napi Közöny” után —

Az ásvány-, föld- és vegytanszakosztály.

1. Szakvezető Szarka János aradi gyógyszerész előadja, hogy a szabályok értelmében köte-

lessége legelőször, a szakülést figyelmeztetni, miszerint a mai napra egy alelnököt és két jegyzőt valamennyi szakülésre állandóan megválasszon.

Minek folytán a mai napra egyhangulag elnökké Szarka János, és állandó szakjegyzökké Trajánovits Ágoston sarkadi gyógyszerész, és Hármory Lajos eleki gyógyszerész választattak, kik is helyeik elfoglalásával a beljükhelyezett bizalmat szívélyesen megköszönvén.

2. Elnök felhívja a szakülés tagjait netaláni indítványok megtételére.

a) Szemecze Ferencz jászladányi gyógyszerész indítványozza Aradváros nevezetességét tudományos tekintetéből megsemlélni. Határozatot:

Hogy mai nap a „Neumann”-féle „szeszgyár” tekintessék meg.

b) Hegedüs Lajos, kassai gyógyszerész indítványozza a (homeopathia) hasonzenvézet ön dispensatiójának szabályozását és megszorítását; — ezzel kapcsolatosan számbavéve a mult XIV-dik nagygyűlés határozatát, mely szerint a közegészségügy általános rendezése végett a m. királyi minisztérium keresessék meg. Határozatot most is: miszerint az általános közegészségügy keretében tartozván a hasonzenvézet is, így a szakülés elégségesnek véli a jelen nagygyűlés közgyűlését eziránt megkeresni, hogy a mult XIV. nagygyűlése határozatának fogamatositása végett bizza meg állandó bizottmányát, miszerint a m. kir. minisztérium kérvényünk megsejrtetése tekintetéből újfent kéressék föl a közegészségügy hazánkban általános rendezésére.

3. Elnök felhívja az értekezőket, értekezőseik előadására.

a) Houchard József n.-enyedi nyugbányagy értekezik a „Varagay” kutatás alatti kőszentelep földismeit viszonyairól, — bemutatván több kőszén (liquit) példányokat is.

A hazai iparra oly jelentékeny befolyást gyakorló eme kőszentelep felfedezése az értekezőnek igen melegen fogadtott, és értekezése az évkönyvbe felvétetni határozottatott.

b) Trajánovits Ágoston, sarkadi gyógyszerész „A Bihar- és Békés megyék véghatárán érintkező Sarkad m. város és vidéke földtalajáról és kútvizéről” értekezik, és a tagoknak emlékül értekezését nyomtatott példányokban szétosztja, sajnálatát fejezvé ki az iránt, hogy az értekezés értékitéséhez megkívántató segédesszközöknek u. m. a talaj réteget rajzának közel zárványok és mintáknak jelenleg birtokában nem lehet.

E nagy figyelmet és érdeket gerjesztett tudományos szakavatottsággal kidolgozott munkálat, a szakülés összes tagjai által az évkönyvben felvétetni kívántott és elhatározottatott, érdemű szerzője pedig felkértevé, hogy az értekezésre megkívántató minden ábra és rajz mintákat azokhoz esatolván, azt teljesen kiegészítve adja át a nagygyűlés évkönyvébeni ki nyomtatására.

Végül értekező a tagok által szívélyesen megéljenetve, neki jegyzőkönyvilag is meleg köszönet szavaztatott.

Ezzel elnök a mai ülést berekesztettnek nyilatkoztatván, a holnapi ülés idejét d. e. 9 órára tűzi ki.

A társadalmi szakosztály

ma, aug. 29-én, d. e. 9 órakor az első aradi takarékpénztár tanácsstermében megnyitván összes ülését, Kubinyi Ágoston üdvözlé a nagyszámmal összegyűlt tagokat, kik elnöknek Kubinyi Ágostont, jegyzőnek pedig Vadnai Károlyt választották meg.

Kubinyi Ágoston indítványára a szakosztály négy működő bizottságra oszlott föl, ugymint

I. bizottság az erkölcsiség terjesztése, nevelésügy, gyermekövodák és vasárnapi iskolák ügyében; elnöke Korbonics János tanár, a működő tagok száma hat.

II. bizottság, a lelencz-házak, bölcsődék, elhagyottak vagy koldusok ápolása s árva-házak ügyében; elnöke Dr. Steinhard Jakab, rabbi, a működő tagok száma öt.

III. bizottság, a temetők gyermek-kertek, uszodák, tornászak, házak és udvarok tisztántartása ügyében; elnöke Kubinyi Ágoston, a működő tagok száma hét.

IV. bizottság börtönök, dologházak, tűzoltóegyletek, a káros babona kiirtása, s állatkinzást elhárító intézkedések ügyében; elnöke Pászthory Zsigmond, a működő tagok száma nyolcz.

E bizottságok megalakulása után Dr. Poór Imre, a nagygyűlés alelnöke, s Dr. Darányi János, a nagygyűlés első titkára, sikert kívántak a szakosztály működésére, örömmel jegyezvé meg, hogy az orvosbészeti szakosztály után legnagyobb számmal a társadalmi szakosztály tagjai gyűltek össze.

Kubinyi Ágoston „Urfaink nevelése e század elején és most” czimű felolvasást tartott, saját tapasztalatai nyomán, s Korbonics János tanár indítványozó, hogy ez éljenzéssel fogadott, érdekes és korszerű értekezés a nagygyűlés „Evkönyv”-ébe felvételnek, mit a tagok közhelyesséssel fogadtak el.

A szakosztály holnap, augusztus 30-án d. u. 4 órakor tartja második összes ülését, midőn a bizottságok eddigi működésük eredményéről tesznek jelentést.

Kelt Arad, aug. 29. 1871.

(Folytatása következik.)

B é c s, aug. 28.

(t.) Az eddig tett intézkedések után következettve ő felsége és a német császár közt, ez utóbbinak Gasteinből visszautazásakor, újabb találkozás leand septe. 6-án Salzburgban.

Mindinkább bebizonyul, hogy Beust Gasteinben jelentékeny sikert aratott; nem hozott ugyan létre véd- és dacszövetséget a német császársággal, sőt épen ellenkezőleg, mivel Bismarck szorgalmazásának a szövetség megkötését illetőleg hatályosan ellenállt, és így megmenté a külpolitikai cselekvési szabadságot, mely nélkül a monarchiának le kellett volna mondania nagyhatalmi állásáról, és Németország satellessévé sülyednie.

A kiegyezési kérdést illetőleg teljes szélséend uralkodik. A hivatalos lap nem hoz semmit. A félhivatalos lapok ellenben ismét a monarchia foederatív átalakításáról vezércikknek, anélkül azonban, hogy megjelölnek azon „alaponalait” ez újjalakításnak, melyek a kormány által állítotag már meg vannak állapítva.

A szlovenek programját a „Slovenski Narod” hozza. Ennek pontjai: 1. Ausztia fennállása, melyben a szlovenek sok évszázad óta élnek. 2. Követelik nemzetiségük fenntartását és e végre: a mostani decemberi alkotmány megváltoztatását — föderalistikus alapon, hogy minden ügyben a tartománygyűlésnek legyen döntő szava, kivéve a szorosan birodalmiakat. Minden szloven egyesítették egy koronaországban. De minthogy ez azonnal keresztül nem vihető, a stíriai szlovenek egyelőre megelégszenek azzal, hogy Marburgban Alsó-Stíria számára egy önálló helytartósági osztály állíttassék fel. A szlaven nyelv legyen a hivatalos és iskola nyelv. Szlaven egyetem vagy legalább jogi és bölcsészeti akadémia állítása és minden szloven számára egy fötörvényssék állíttassék Laibachban. A tartományi választási törvény egy módosíttassék, hogy a stíriai szloven követek száma a lakosság számához és adózásához legyen arányosítva.

A választási mozgalom az alkotmányhú körökben, mint a „N. fr. Presse” állítja, örvendetes haladást tesz; különösen a sik földön állnának e párt erélyei igen kedvezően.

Itt Bécsben a helyzet nem sokat változott. A pártok még merevebb magatartást követnek egymás ellenében, és erősen feszülődnek a választási-harczra.

Arad, augusztus 29.

— A „Köln. Ztg.” berlini hivatalos tudósítója nagy megütközéssel szól a versaillesi nemzetgyűlés körében kitört pártviszályokról; de nem a royalisták, sem a restauratio lehetősége, hanem a Gambettától való félelem gyakorol, úgy látszik, legnagyobb hatást a sugalmazott tollra. A nevezett levelező így ír: „A Rivet-féle intézvény Gasteinban úgy vetetett tekintetbe, mint mulhatlanul szükséges kísérlet Thiers állásának megszilárdítására, és valamint Franciaország érdekében szándékolt, és úgy a mi érdekeinknek megfelelőleg, a békekötéshez kötött várakozásaink teljesülésére. A versaillesi nemzetgyűlés többségének kétsége magatartása határozott ellenséges indulat, melyet a reservoári clubb és Gambetta párthívei Thiers állásának megszilárdítása sigy az összes franciaországi állapotok ellen kimutatnak, feltétlenül kell hogy csökkentse bizalmunkat a franciaia nemzetgyűlés józanására iránt. Még nem is kell arra gondolni, miszerint Gambettának a hadsereg nagy részénél mily népszerűsége van, hogy úgy tekintsük őt, mint a hatalom örökösét, mint dictatort, ha Thiers egy oly bizalmatlansági szavazat által, mint ezt a többség szándékolja, visszalépésre kényszerítenék. Minden rázkodás, mely azon férfiu állását éri, ki velünk a békét megköté, és ki azt, mint óvatoss, azt a mire Franciaország képes vagy nemképes megítélni tudó politikus loyálisan betölteni el is határoz, bizalmatlanokká kell hogy tegyen bennünket, miután ez ország jövőjét átláthatlanabb és bizonytalanabbá teszi?”

Ezen aggodás más szavakkal, de egyértelműleg kivehető a többi hivatalos lapokból is, — mint ez már táviratilag is jelezve volt.

Párisból aug. 26-ról távirják: A republikánus baloldálnak tegnap este tartott gyűlekezében, előzetes tanácskozás után, azon határozat hozatott, hogy a nemzetörség feloszlátása iránti kívánnat jelenleg elsiertet lenne. A párisi helyhatóság 3 százalék jutalmi kölcsön kibocsátását határozta el.

Hírz szerint Rivet indítványának a franciaia nemzetgyűlésen való tárgyalása aug. 28-ikára van ki-

tüzze. Thiersnek a nemzetörség lefegyverzése kérdésében tartott heves beszéde, továbbá lemondással való fenyegetőzése annyira megrémíté a jobb oldalt, hogy ez most kész megszavazni Rivet indítványának lényegesebb részeit. Az indítvány az osztályokban 10 szóval 5 ellenében ment keresztül és Vitet választott elnöknek. Az osztályokban az indítvány következő szerkezetet nyert: „Thiers a köztársaság elnökévé nevezetik ki, a nemzetgyűlés tartamával egyenlő időre (tehát itt Rivet 3 évre eslelt). 2. A Thiers által kinevezett és elnöksége alatt álló kabinet felelős. 3. Thiers kötelezve lesz az elnököt mindig értesíteni, valahányszor az ülésben részt akar venni.

Azonban az hírlak, hogy Thiers ezzel nincs megelégedve és Rivet indítványának szószertinti szövegét kívánandja, és nem lehetetlen, hogy megszavazzák.

F a i d h e r b e tábornok Thiers mellett szavazott a nemzetörség feloszlataának kérdésében, de az „Echo du Nord”-ban kijelenti, hogy mellette csak a jobboldal követeléseivel szemben szavazott „de én teljesen rosszalom — írja Faidherbe — a nemzetörség feloszlataását és ez intézmény tárgyában osztom az állam élén álló híres férfi által kifejtett nézeteket.

Egyúbiránt meglevén győződve, hogy a gyűlés midőn Belcastel indítványát egy napirend által vissza nem utasítá, más hatalmat tulajdonit magának, mint a mita választóktól kapott — lelkiismeretem tiltja, hogy abban részt vegyek és beadom lemondásomat.

G a s t e i n aug. 27. A párisi commune perében napfényre jött felfedezések a monarchiák következtetését elősegítik. Ez irányban az Oroszországgal leendő egyetértést illetőleg is tétettek lépések. A Beust és Hohenvart közt fenforgó viszály itt üres mendemondának tartatik.

N á p o l y aug. 28. Az „Internationale” nápolyi bizottságának lefoglalt papirjaiból kitűnik, hogy e társulatnak Olaszországban 10,000 hive van. Legtöbb ezek közül Felső-Olaszországban és Romagnában tartózkodik. Rómában szept. 20-ika óta szintén alakult egy osztály. Az olasz kormány figyelmeztetést vett az angol kormánytól, miszerint a londoni központi bizottság utolsó időben igen tevékeny volt, és hivei közül igen sokakat küldött a continensre határozott utasításokkal.

Gambetta és Luis Blanc a nemzetgyűlés feloszlataására vonatkozó indítványai.

G a m b e t t a indítványa: Tekintve, hogy jelen a fegyvernyugvási szerződés 2. cikkje alapján választott nemzetgyűlés, e cikk értelmében csak a béke és háboru kérdésére nézve vette az általános szavazás meghatalmazását;

tekintve, hogy a nemzetgyűlés összeülése óta egyértelműleg a közvéleménnyel tartózkodott az alkotmány kérdések terére lépni és hogy kebeléből választott végrehajtó hatalom létesítése által meghatalmazása korlátai között is maradt;

tekintve, hogy az ország a július 2-ki pótválasztások által világosan oda nyilatkozott, hogy az alkotmány kérdését az új választásig nem kívánja tárgyalatni;

tekintve, hogy a nemzetgyűlés a béke és háboru és az ezekből folyó kérdéseken kívül eredetét és összetételét véve szemügyre nem határozhat semmi felett, nem alapíthat semmit, hogy benne a

pártok és vélemények egyenlő arányban vannak képviselve, úgy hogy lehetetlen tartós és erős kormány többségét alakítani, hogy ennek következtében a nemzetgyűlés azon veszélynek teszi ki magát, hogy az ország elégedetlenségét még növelni és öregbíteni és magát szenvedélyes és meddő küzdelmekben kimeríteni fogja;

tekintve, hogy az eddig javaslatba hozott eszközök mind olyanok, melyek a nemzetgyűlés hatalmát és a kormány tekintélyét egyaránt csökkenteni képesek, hogy az elnök az alkotmányzó tevékenységben felette akadályoztatnak, és hogy tehát az általános szavazás népfenségi jogai ez által mind tényleg mind jogilag csorbát szenvednének és az ország anyagi érdekei veszélyeztetve volnaának és az ideiglenes kormányzat meghosszabbítása az országot a legkülönfélébb meglepetéseknek és kalandoknak tehetné ki;

tekintve továbbá, hogy a 3 évre megállapított független elnöki hatalom és a feloszlathatlan nemzetgyűlés felett nincs bíró és hogy a támadható összeütközések nem találnának megoldásukra hivatott souverain tekintélyre, hogy tehát az ország az által a legveszélyesebb válságoknak, talán e két hatalom törvény ellenes vállalatainak is volna ki téve;

tekintve, hogy egyetlen eszköz arra, hogy az államintézmények állandósítsassanak és az érdekek biztosítsassanak, a haza a pártviszálytól megmentessék és jövő egyszerű feladataira előkészítsék, egy alkotmányzó gyűlés alakítása, mely oly férfiakból áll, kik az általános szavazás kétségtelen meghatalmazását bírják arra, hogy állapítsák meg véglegesen azon kormány formát, mellyel Franciaország élni és magát kormányozni akarja;

tekintve tehát, hogy a jelen nemzetgyűlés feloszlása a legjobb ut arra, hogy a minket környező veszedelmek elől meneküljünk;

az alólírott népképviselők a következő javaslatot teszik:

1. cikk. A nemzetgyűlés azon napon oszlik föl, melyet az osztályok arra meghatározni fognak.

2. cikk. A nemzetgyűlést feloszlato végzemény kitűzi az alkotmányzó gyűlésre leendő választások napját.

3. cikk. Thiers megtartja a francia köztársaság végrehajtó hatalmának főnöki hatáskörét, úgy mint a nemzetgyűlés reá ruházta és az alkotmányzó gyűlés kezeibe teendi le meghatalmazását.

Louis Blanc, Boisset, Ferouillat és Millaud javaslat a következő:

Tekintve, hogy az országnak nyugalomra van szüksége, hogy szerencsétlensége után ismét felüldüljön, jólétét visszanyerje és így a békeszerződés következményeinek eleget tehessen;

tekintve, hogy területünk egy részének poroszok általi megszállása is egyik főindok arra, hogy mi végleges és állandó intézményeket teremtsünk;

tekintve, hogy a nemzetgyűlés két egyenlő erejű pártja csak egymást szíbasztja és szenvedélyes viták és eredménytelen agitációk annak erejét kimerítik, mi azon veszélylyel jár, hogy e viszonyok a nemzet erkölcsi és anyagi érdekeire is károsan fognak hatni;

tekintve továbbá, hogy a nemzetgyűlés felhatalmazása már eredete által szabatosan körül van

magától — a palás fedü omlás folytán — egészen betöltődik az üreg anélkül, hogy a köszénnek teljes kibányászását a legkisebb mértékben is gátolná.

És így csak az ürilyetén módóni betöltése által maga a megzavalkodott pénzösszeg is — a jelenlegi aránylag csekély munkásság mellett — mintegy 15—20,000 frtot tesz egy évre. Hát ha még hozzá vesszük az ezáltal tövölegesen érvényesített munka-erőt — azon köszén többletet, a mely így produkálódik — bizonynal tetemes összeg fog az év folytán mint tiszta haszon mutatkozni.

Kivül — a hegy oldalán — szép látványt nyújt ezen bányászati mód. Ugyanis kívülről is jól lehet látni, hogy hol van a köszén kibányászva, miután a kibányászott hely felett — annak megfelelőleg — az egész hegy be van omlva.

A bányából egész a petrosenyi pályaudvarig — a rakodási helyig — egy jó félóra távolságra — az ugynevezett bányavasuton — Grubeneisenbahn — viszik a köszénen egy piciny locomotívval, a mit némelyek kedélyesen kávéöröklök neveznek s ezen szállítás másszánként 2 krajczárba, minden költséggel együtt pedig egy mázsa szén termelés mintegy 20 krba kerül jelenleg, a mi kétségkívül, a mint a munkálatok jól megindulnak, talán felére fog csökkenni.

És ha most számba vesszük, hogy egyedül a kincstári bánya már is képes évenként mintegy 2 és fél millió mázsa szénen termelni, ami rövid időn 15—20 millió mázsa-ra is fölemelkedhetik; továbbá, ha tudjuk, hogy 20 mázsa köszén annyit munkát végez el, mint tíz ló 24 óra alatt, s még pedig folytonos, állandó erővel, amelyre sem hideg, sem meleg nincsenek befolyással, ha ezeket tudjuk és meggondoljuk, lehetetlen, hogy bámulat ne fogjon el azon óriási (lekött, de azért tényleges) erő, hatalom és így megmérhetlen kincs összehalmozódásán, a mi itt annyi ezred óta tétlenül parlogon hever. És bámul az idő, hogy eddigelé ily roppant kincset az illetők számba sem vettek, azt épen séggel nem igyekeztek hasznukra fordítani. Pedig tudhatták volna, ha hazánk határán tul, főleg Angliára tekintenek, hogy mi a köszén az emberi mivelődést, a jólétre jutást illetőleg; tudhatták volna, hogy az arany, ezüst nem is kincsek a köszénhez képest. Mert tény az, amit egy jeles német geologus mond, hogy: „Egy nemes ércz termelése mindig egy magánosan álló, elkülönített értéket képvisel, míg egy virágzó köszénbányászat maga körül igen nagy terjedelemben mindent életre hív; a legkülönösebb gyárak igen nagy tömege köszönki létüket neki; a forgalom minden nemét megélték, miután a gőzhajózásra és vasutüzletre az elkerülhetlen anyagot nyújtja.”

irva, hogy az csak a béke és háboru kérdéseiben van hivatva határozatot hozni;

tekintve, hogy a július 2-iki választások újra nyilvánvalóvá tették, hogy az ország az alkotmányzás jogát még magánál akarja tartani;

tekintve végre, hogy a nemzetgyűlés meghatalmazása végére ér, midőn a békeszerződéssel összefüggő pénzügyi törvényeket megszavazta;

a nemzetgyűlés alólírott tagjai a következőkhozak javaslatba;

1. cz. A nemzetgyűlés meghatalmazása jövő decz. 15-én véget ér.

2. cz. A választási bizottmányok 1872. év jan. első vasárnapjára hivatnak egybe alkotmányzó gyűlés választása végett.

3. cz. A választások az 1849. törvény szerint mennek végbe.

4. cz. Az új gyűlés jan. 15-én ül össze.

Thiersnek a nemzetörség feloszlata tárgyában tartott beszéde.

A francia nemzetgyűlés aug. 24-iki ülésében Vandier képviselő és társainak a nemzetörség feloszlataára vonatkozó indítványa volt napirenden. A karzatokat nagy közönség foglalta el. Jelen vannak Thiers és Puthuan miniszterek nejei, Chanzy és Mac-Mahon családja stb. A diplomatai testület karzata tömve van. Első szónok:

Palier tábornok kisebbségi előadó: Mint inpolitikust és inopportunist ellenzi a nemzetörség azonnali feloszlataát. Európa jelen helyzetében Franciaországnak nem szabad magát oly eszköztől megfosztania, mellyel esetileg régi helyét elfoglalhatja. A commune nem mutatta ki a nemzetörség hasznaveletlenségét és veszélyességét. A párisi lázadás a külláboru következménye. Igazságtalan, minden felelősséget a nemzetörségre hárítani.

Meaux, képv. a jobboldal élénk helyeslése közepett az azonnali feloszlata érdekében szolt.

Thiers, a végrehajtó hatalom feje: Szónok észleletet akarja előadni. A nemzetörség kétértelmű nem lehet, legjobban van szervezve s rossz kezekben veszélyes hadsereg is. De igazságtalan minden nemzetörséget ekképen megbírálni s azt mondani, hogy mindnyájan elvetendők. (Félszakitás jobbról.) Azt mondom, hogy ne szakitásnak tölbe s azt mondom, hogy önkön önmagukat tisztelik meg, ha ama férfit respectálják, ki bizalmukat bírta. Azt állitom, hogy a nemzetörséget lehet újászervezni.

Azok, kik elnyomatását kívánják, nem ismerik a szolgálatokat, melyekkel a rendes hadsereg erejét fokozta. A hadsereg nem őrizheti az ország minden városát. E czéla a nemzetörség szolgálat. Különbön e kérdést csak a hadsereg újászervezésére vonatkozó törvény fogja eldönteni. Minden városban más viszonyok vannak. Mig Párisban a rend fenntartását nem lehet a nemzetörségre bízni, másutt ez veszély nélkül megtörténhetik.

Mikor és hogyan osztassék fel a nemzetörség? ezen kérdések körül a végrehajtó hatalom fejének szava is meghallgandó. Ha másképp tesszük fel, lármázzuk az országot s indokolatlan bajt szerzünk neki; leromboljuk a hitelt, mely egyedüli segélyforrásunk. És miért tesszük mindezt? olyan nagy e veszély, melytől félünk? Igen, én felelősséget teljhatalmam tudatában azt mondom, s a történelem előtt becsületszavamra kijelentem, hogy a

Sajnálni lehet, hogy itt a brassói német társulatnak oly nagy tér engedtetett. E társulat, mint már egy ízben írtuk, üldözi a magyar elemet.

Mi nem tudjuk, hogy kormányunk és ezen társulat közt minő viszony, minő kapocs létezik? sőt még azt sem, hogy egyáltalában létezik e valami? Egyet azonban bizton tudunk, azt tudniillik, hogy a kincstár nemcsak képes, de neki mintegy kötelessége is ezen társulat kártékony hatását — legalább annyira a mennyire lehet — paralizálni. A kincstár és ezen társulat mindketten hatalmas köszénteleg birtokában vannak; mindketten bányászattal és elárusítják köszénüket.

A társulatnak természetesen a saját érdeke az, hogy minél drágábban adhassa el köszénét. És innen van — jó messze távolban ezen társulat és a kincstár rendelkezhetvén nagymennyiségű köszénnel — hogy ezen köszén ára roppant magas — ha emlékeztetem nem csak vámmászaja 65 kr. — Ez azonban a kincstárnak nem lehet érdekében; nemcsak, de sőt az állam bevételeire — dacára, hogy maga az állam is ezen czikkal kereskedik — kártékonyan kell, hogy hasson. Mert drága köszén mellett az ipar a kereskedés nem emelkedhet, nem virágozhatnak kellőleg; s nem emelkedhetvén, nem virágozhatnak ezek, az állam pénzterárába befolyó adónak sokkal kevesebbnek kell lennie. És így nemcsak azt, mit a vámon — a köszénen — nyer, veszti el a révén az állam; hanem ennél sokkal többet, sokkal nagyobb mértékben károsodik. És mindezt miért? Csak azért, hogy egy irányunkban ellenséges, idegen társulat saját zsirunkon megzavargadjék. Azért mi a kincstár és saját nemzetünk érdekében nem csak melegen ajánljuk; de kötelességünknek érezzük: erélyesen sürgetni, hogy a kincstár a köszén árát jóval alább szállítsa. Ez által a kincstár csak nyerhet, s a brassói társulat nem folytathatja germanizálását és az ország zsirja kiszivatvuzását oly nagy mértékben.

És most — kétségkívül lesznek olvasóink között némelyek, a kik azon kérdést vetik föl: mikor és hogyan képződött ezen hatalmas szénteleg?

Ha egyéb adataink nem is volnaának, már azon tény is, hogy szánnal van dolgnak, kétségtelenül bizonyítaná, hogy ennek növényből kellett erednie; azonban ennek bizonyítására pozitív adatokkal is birunk. Egész fatörzsek, növény levelek lenyomatai stb. — amelyek mind a köszénben magában találhatók — világosan bizonyítják a köszénnek növényből keletkezését. És hogy ez lehetséges volt, azt a Liebig és más jeles vegyészek által végre hajtott vegykísérletek kétségtelemé te-

társadalmi rend nem forog veszélyben. (Félszakitás jobbról.)

Az önkön félszakitása nem válasz. (Élénk tetszés a középül.) Midőn az indokolatlan neheztelésök kimutatják, arra kényszerítnek engem, hogy kimondjam, miszerint önkön hagytak e helyen, melyen nem akartam s nem akarok maradni. Önöket is egy 150,000 főnyi hadsereg őrizi s még sincsenek nyugodtan. (Élénk tetszés a középül: zaj jobbról; hosszas mozgás.) Az erkölcsi rendről fogok beszélni. Mindenütt van hadsereg, mely ha általán veszélyek mutatkoznának, a vasutak segélyével bárhová gyorsan eljuthat. Szükséges, hogy az ország tudja, miszerint biztonságban van. Egyedüli óhajom a köztársaság. En minden pártjára számítok; a mérséklet a legnagyobb szükségletét képezi a bölcs s bátor kormánynak. A mit én az előttünk fekvő törvényjavaslatban leginkább ellenkez az, hogy a nemzetörséget közvetlenül az egész országban egyszerre kívánja feloszlalni.

Ismétlem ez esetben sem félek materialis veszélyektől, azonban a kormány jó érzéke veszélyt jelez e brusque eljárásban. A legkisebb zavar megingatja közhitelünket. Ismerem az uralgó szenvedélyeket s nem akarom, hogy kitorjenek.

Azt mondták a szószekekről, hogy bizonyos kérdésekben nem értek egyet a nemzetgyűlés egyik pártjával. Ez igaz. Önkön oly hatalommal bírnak, minővel egy nemzetgyűlés sem birt. Ha győzge ember lennék, önkön megcsalni iparkodván. De ez nem ezélla politikámnak. Nyíltan akarok szólni mindig. Midőn azon szavakat hallok, melyek engem félszakitának, attól félek, hogy előbbi bizalmuk erántam megingott. (Balról: nem! nem! — egy hang jobbról: igen!) Ismerem amaz elhatalozást, melyet e zajjal szemben tennem kell s többé nincs mondani valóm a nemzetgyűlésnek. (Élénk helyeslés középül. Hosszu mozgás.)

Ducrot tábornok szószekekre lép. A legtöbb képviselő elhagyja helyét; a zaj nagy. Thiers leült a miniszteri padra. Az elnök hasztalan iparkodik a rendet és csendet helyreállítani. Az ülés rövid időre felfüggesztetik. Mikor ismét kezdetét vette, Thiers is elfoglalja helyét.

Ducrot: Közvetítő indítványt terjeszt elő, mely szerint a nemzetörség a hadsereg újászervezése előhaladásának mérve szerint osztattassék fel. Ez intézkedés a kormány felelőssége mellett fog végrehajtatni.

Egy képviselő a bizottság kisebbsége nevében elfogadja Ducrot indítványát.

A bizottság elnöke szintén elfogadja azt. Egy hang jobbról: Mi nem fogadjuk el.

Vandier szószekekre lép s indítványát védni akarja. (Leirhatlan zaj.)

Dufaure igazságügyminiszter kijelenti, hogy a minisztertanács Ducrot indítványát elvben szintén elfogadja, mire azt a nemzetgyűlés 488 szóval 154 ellen végleg magáévá tette.

Legujabb.

Brüsszel, aug. 28. Victor Hugó a belga hatóság által felszólittatván, hogy nyilatkozzék hazának három hóval ezelőtt történt megtámadását illetőleg — minden felvilágosítást megtagad s a közvéleményt hívja fel bíról ezen ügy illetén huzavonása fölött.

szik. Ki van mutatva ugyanis, hogy a fa és az életműves anyagok ha nedvességnak tétetve ki, föld alá jutnak, részben vagy egészben a levegőtől elzártnak, akkor lassan-lassan ezen szerves anyagok felbomlanak, s előbb gyantás fáva vagyis lignitté, később azonban — az évek hosszu folyamata alatt — gyantás köszénné, majd pedig folytonos gázak elvesztése mellett antracittá változnak át.

Arra pedig, hogy miként jutottak azon roppant mennyiségű növény tömegek a köszén képződésére megkívántató körülmények közé, megfelel dr Buckland, midőn azt mondja: „Szeneink némely növénye azon fővény és iszapból álló lerakodmányon nőtt, amely most kő és paláva keményülve — a szénen kísért rétegeket képezi; míg ellenben ezen növények egy másik része távollevő mocsárok, növénytelepek és erdőkből ragadtattak el és árasztattak, halmaztattak össze.

Már most akármelyik módon jött is létre a zsilvölgyi hatalmas szénteleg, annyi kétségtelen, hogy képződésére számtalan évezred volt szükséges.

Ami legujabb és legtömöttebb érdeink is, ha köszén nényomatának össze, legfőlebb egy félhüvelyk vastagságu szénréteget adhatnának, és hogy csak egy 20 láb vastag réteg képződjék, 500 generatio szükségesletnék, erre pedig legalább is 50 ezer év kívánatik meg; hátha még hozzá vesszük hogy itt nemcsak egy husz, hanem egy 96 láb vastag réteg és ezenkívül még 21 más réteg van, a melyeknek egy része meglehetősen vastag, akkor az éveknek oly roppant száma jó ki csak a köszén keletkezése ideje óta is, mihez képest Mózesnek világteremtéséről tana — illetőleg az általa felhozott évszámok — mint semmiségek enyésznek el. S az eredmény nem kisebb, hanem még nagyobb, ha a képződés másik nemét vesszük fel, ki van számítva ugyanis, hogy új Skóciából kiinduló köszén képződésének oly nagyon régen — annyi évezreddel — történt ezelőtt, hogy ahhoz képest Hunyadmegye legrégibb nemesi kutyabőre is — eredetlegyen az bár magától Ádám ősapánktól — csak mai keltűnek mondható.

[Dr. Cseh Károly.)*

*) Az „Ellenőr”-ből.

TÁRCZA.

A zsilvölgyi köszénteleg.

A zsilvölgyi köszénteleg kétségkívül több száz — vagy több ezer milliárd mázsa köszénen tartalmaz. Jelenben három bányából bányásztatik. A petrosenyi indóháztól jobbra és balra a brassói társulat bányái vannak (s ezek jelenleg havankint mintegy 90 — 100,000 mázsát termelnek.) Alsó Petrillánál a kincstári bánya szájadéka van.

Innen kezdve a kincstár számára mintegy 20 millió négyzetööllet magában foglaló területen van a köszén bányászhatás biztosítva, s még pedig — biztos számítások szerint — 300 ölnél sehol sem fekvővén mélyebben a köszén, ennek bányászata semmi nagy akadályba nem ütközik.

Jelenleg a kincstár részéről csak Alsó-Petrillánál van megnyitva a bánya, tervben van azonban rövid időn Lónyainál is, — mintegy háromnegyed órára a mostani bányától a völgyben fölfelé — egy új bánya megnyitása.

A kincstári bányában ez idő szerint mintegy 180 munkás dolgozik, s a legujabban itt behozott bányászati módor szerint naponta 5—6000 mázsa köszénen hoznak napvilágra, akkor a midőn eddig a rendes köszén bányászati eljárás mellett ugyan annyi munkással 2000 mázsánál naponta többet nem fejthettek ki, miután az omlások nemcsak nagy akadályul szolgáltak, de sok munkaerőt — s így költséget is — vettek igénybe. A rétegek egyenlő átmérőjű oszlopokra vannak felosztva, s a szélső oszlopnak alólóli felfeléjével kezdik meg a köszén kibányászását. Ezen eljárásnál a felső rész mintegy támaszul szolgál a palás — s így nagyon omlékony fedűnek, tehát mindaddig meg az oszlop legfelsőbb része — a támasz — ki nem vétetik, a hegy az omlástól visszatartatik. Midőn minden köszén — az oszlopból kibányászottatott, legutoljára a támasz szolgált rész is eltávolittatik, és most az egész oszlop mint köszéntől egészen ment üreg létezik ott.

Korábban a kibányászott üreget — a kifejtés felülől alafelé hajtattok — fáradságos és költséges munkával kellett betölteni. Egy köből ürnek betöltése mintegy 6 forintba került. Most pedig ezen betöltéssel egyáltalában semmit sem bíbelődnek, hanem egyszerűen ott hagyják az üreget, és a következő oszlop kibányászata minden akadály nélkül megkezdik és folytatják 5, 6, 7, vagy 10, 14 nap alatt azonban minden hozzájárulás nélkül (minél magash az ürfölötti hegy, annál későbbre) szépen

L i n z, aug. 28. Felsőbb helyről minden előfordulható zavargások kikerülése végett azon utasítás érkezett, hogy a tanítógyűlés programjából a vallási kérdések kitorlen-
dők. Ez utasítás illető körökben nagy izga-
tottságot szült.

M a d r i d, aug. 28. A karlista zavar-
gások megújulásával don Carlos közelebb
Bayonneba jött s körötte számosan vannak
csoportosulva.

P á r i s, aug. 28. Azon készülődések-
kel szemben, melyek az egész országban
folynak szept. 4-ének, mint „nemzeti ünne-
nek“ megülvése végett a belügyér felhívja a
hatóságokat, tudassák a polgárokkal, hogy
ily ünnepelés a jelen országos gyász mellett
időn kívüli lenne.

B é c s, aug. 28. A „N. fr. Presse“
megmarad azon előbbi kijelentésénél, hogy
a welsi és gasteinei találkozás szívélyes
közlekedés volt Németország és Ausztria kö-
zött az európai béke megszilárdítása érde-
kében.

B r ü n n, aug. 28. A csehek a köni-
gs-feldi dalárünnepélyről; hazatérő brünnieket
megtámadták és bántalmazták úgy, hogy ka-
tonaságnak kellett tovább kísérni a hazatér-
őket.

F l ó r e n c z, aug. 28. A kormány az
összes olaszországi nemzetközi munkásegy-
leteket feloszlatni szándékozik.

P á r i s, aug. 28. A kegyelmezési bi-
zottság közelebbi ülésén Thiers a commu-
nisták védelmére kelt, hangsúlyozván, mi-
szerint politikai vétségek halállal nem bü-
nethetők, a bizottság azonban minél súlyo-
sabb büntetést kívánt a felkelőkre szabotni.

L o n d o n, aug. 28. Olasz- és Német-
ország között a „D. Telegraph“ szerint
újabb véd- és dacsszövetség jött létre. — A
„Times“ egy új vasuti szerencsétlenségről
tesz említést, mely Boston közelében mult
szombaton történt, s mely alkalommal 25
utas meghalt, 50 megsebesült és több meg-
égett.

B u k a r e s t, aug. 28. Poroszország
és Ausztria-Magyarország nagy tevékeny-
séget fejtenek ki, hogy a fejedelem megtar-
tassék a trónon. Az összeesküvés a hadse-
regben nagyon szétágazott.

Ujdonságok.

— A magyar orvosok és ter-
mesztvisezők tegnap, kedden meg-
kezdék a szakülésüket. A szakosztályok követke-
zőleg alakultak meg: Az orvosok és ter-
mesztvisezők, üléseit tartja a megye
régiházának nagyteremében, szakvezető dr. Aradi
István. A növény- és állattaniszak-
osztály, üléseit tartja a gymnasium épületé-
ben, szakvezető Haszlinzky Frigyes. A á-
svány-, föld- és vegytani szak-
osztály, üléseit tartja a gymnasiumi épü-
letben, szakvezető Szarka János. A termé-
szettani és régészeti szakosztály, üléseit
tartja a gymnasiumi épületben, szak-
vezető Lidy Nándor. A gazdaszat, ál-
latgyógyászat- és műipariszak-
osztály, üléseit tartja gymnasiumi épü-
letben, szakvezető Nagy Sándor. A társa-
dalmi szakosztály, üléseit tartja az ara-
di első takarékpénztár tanácstermében, szakve-
zető Kubinyi Ágoston. E szakosztályok működé-
séről részletesebb tudósítást a „Napi Közlöny“ ho-
zand; mi itt csak azt emeljük ki, hogy a szak-
osztály ülések elég bizonyítékot is nyújtanak
arra nézve, hogy a nagygyűléseket a hazai tudó-
mányosság előmozdítását illetőleg hatásos ténye-
zőkül kell tekintenünk.

* A helybeli honvédegyelet vái
lasztmánya által tegnapelőttre rendezett városi-
tánczestély minden tekintetben fényesen ütött ki.
A falaink közt mulató kedves vendégek a lehető
legnagyobb számmal jelentek meg, s gyönyörköd-
ve győződtek meg személyesen is, hogy mint or-
szágszerte ismeretes, Arad és vidéke szép hölgyek
tekintetében ritkítja párját, s hogy egy-egy szem-
pár oly problémát terem a komoly tudósztívében,
mit eddig az összes természetudományi ismere-
tekkel sem sikerült megoldani. Néhány ezer színes
lampion nappalhoz hasonló fényárban tüntette fel
a természet szép zöldjével kerített tánczterületet,
mely ezúttal nagy terjedelme dacára a megjelentek
sokasága folytán szűknek bizonyult. Az időjárás
meglehetősen hűvös volt, de azért a szíveskedő
táncz-párok héven ki nem fogott, mert azok haj-
nali 3 óráig lankadatlan kedvvel áldoztak Terpsy-
chorénak. A fentvezetett egyet emberbaráti célja
tekintélyes összeget nyert s azért munkaképtelen
honvédek nevében öszinte köszönetet mondunk
dr. Matavovszky elnök úrnak, a rendező bizott-
ságnak és buzgó ifjú tánczrendezőinknek, hogy
vendégeinknek és mindkét nembeli fiatalságunk-
nak oly valóban szép éjjelt szereztek. — Az ott
vacsorált vendégek az étel s ital ellen nem igen
panaszkodtak, de a számló pinczér sokszorozó
tehetségét megdöbbentette, mert ő kegyelme dupla
krétával vett bucsut mindazoktól, kiket sorsuk az
étkész asztalhoz számkivetett.

* Hogy az aradi izraelita is-
kolákban a kitűnő tanítók vannak alkalmazva
s az ott tanuló ifjúság, gyakorlatibb eredménnyel
tanítatik, mint számos más nyilvános és magán-
intézetekben, azt minden szakértő már rég
tudja, s azért most sem mondunk újat annak
fölemlítésével, hogy az izr. alreáltanodában
vasárnap végbement vizsgák fényes eredmé-

nyel mentek végbe. Örömmel hallgattuk kivált a
magyar szavallatoknál a tisztá és helyes hang-
súlyozást, mi arra mutat, hogy az illető ifjak jól ér-
tették, hogy mit szavalnak. Vizsga végeztével
Hirschmann József községi elnök, meleg sza-
vakban illően méltányolta a tanárok sikeres fára-
dozását, mire néhány szegény tanuló a Hirschl
Mózes és Deutsch Ig. által adományozott pénz-
jutalomban részesített. Az ott működő tanárok:
főtt. Steinhardt, Schütz, Grünwald és Tutsch urak.

— A h o l n a p i, aug. 31-diki, Radna- és
Lippára tervezett kirándulásra, a nagygyűlés
tagjainak könnyebbősége végett, az első erdélyi
vasutis igazgatósága azon intézkedést tette, misze-
rint a jegyek már ma, szerdán d. u. 5—7 óráig
legyenek előbb válthatók az igazolvány előmutatá-
sa mellett. Az indulás a rendes időben fog történni.

* Figyelmeztetés az egyházi
reformegylet közgyűlésére utazóknak.
Az egyházi reformegylet tisztelt tagjaival tudatom,
hogy a következő vasuti és gőzhajózási társulatok
részesítik egyetünk tagjait a vasutakon a másod-
dik és harmadik osztályon, a gőzhajón pedig az
első és második osztályon feldíjas kedvezményben,
1. m. kir. államvasut, 2. cs. kir. szab. Kassa
Oderbergi, 3. alföld-fiumei vasut Nagyvárád eszé-
ki része; 4. cs. k. osztrák államvasut; 5. cs. k.
déli vasut — Magyarország minden vasuti háló-
zatát, ide értve Horvát-Tórországot is — a trieszti
gyors vonat kivételével; 6. tiszavidéki vasut és 7.
első szab. Dunagőzhajózási társulat, ide értve Mo-
hács tiszti vasuti vonalat; 8. első erdélyi vasuti
társulat. E feldíjas utazási kedvezményben min-
den egyetli tag részesülhet, ha igazoló jegyet sze-
rez magának. Igazolójegyrét Somogyi Rudolf ref.
gym. tanár urhoz (Pest, szentatér 6. sz.) forduljan-
nak. Ugyanekekor nyilatkozzanak a tagok a végett
is, hogy óhajtanak mérsékeltebb díjért vendéglő-
ben v. magán házaknál ingyen lakásba részesülni.
— A vasuti feldíjas jegyek érvényesek oda és vissza
szept. 26-tól oct. 10-ig. Pesten, aug. 27. Ko-
vács Albert egyetli tktár.

* Néhány h t t e l ő t t fölemlítettük la-
punkban Rottenburg irástanító urat, ki saját
hosszas tanulmányozása után megállapított rend-
szer nyomán úgynevezett jellemírásra tanítja meg
növédeiket, úgy hogy azok szépen, folyékonyan s
egyesen irnak, anélkül, hogy irásuk előbbi jel-
leme legkevésbé is megváltoznék. Városunkban
azóta számos fiatal ember és hölgy igénybe vette
nevezett szépirász tanmódját és saját meggyőződés-
sükből állithatjuk, hogy az eredmény valóban
meglepő. Az illetők, kik már lemondtak volt a re-
ményről, hogy megnőtt korukban rossz és görbe
írásmódjuktól elszakassanak, most a legnagyobb örö-
mmel tapasztalják, hogy szépen s egyesesen ir-
nak, aminek különböző hivatali s üzletirodákban
nagy hasznát veszik. Miután Rottenburg ur fölké-
rés folytán még szeptember végeig meghosszabbí-
totta tanfolyamát, ismételve melegen ajánljuk őt a
szülők s fiatalok figyelmébe. Kik maguk akarnak
tudomást venni az írás-módszere sikeréről, min-
den délelőtt 12-ig délután 4-től 6-ig meg-
nézhetik a tanítványok volt s jelen írásait. Lakása
„Fehér kereszt“ 14-ik sz.

C s a l á s. M aradi szabómester Temes-
várótt a vasutnál egy láda selyemdominót adott fel
Aradra s azokat 2000 frtra biztosította. Ezután
Aradra utazott s itt az indóháznál fel akarta venni
az árut. Az áru azonban elveszett, a raktárnok el-
tűnt s így a vasutttársaságnak nem maradt egyéb
hátra, mint a biztosított 2000 forintot kifizetni. A
temesvári városkapitányság azonban, mely e do-
logról értesülve volt, a napokban nyomába jött an-
nak, hogy Temesvároztól valaki selyemdominókat
áru, s a nyomozásokból kintünik, hogy az eladó
nem más, mint maga M a kit állítólag meg-
loptak. Az ügy vizsgálataira Temesvárról egy rend-
őri közeg Aradra küldött s itt sikerült egy egész
tolvajbandának nyomába jutni, mely a temes-
vári német lap értesülése szerint, különösen a
vaspályavonatoknál üzi mesterséget.

* Az új tűzészred felállításá kö-
vetkeztében a tűzészred elhelyezése nézve a kö-
vetkező változások rendeltettek el: Az új tűzész-
red törzse és kiegészítő kerete Temesvároztól lesz
elhelyezve s az egyelőre felállítandó 6 új ágyu-
ütegéből két üteg Nagyvárádon, két üteg Ara-
d o n és két üteg Debreczenben fog elhelyeztetni.
A 8. sz. tűzészred Erdélybe tétetik át és pedig
a törzs s a kiegészítő keret Nagy-Szebenbe jő,
2 üteg Brassóba, 1 üteg Kolozsvárra, 1 üteg
Gyulafehérvárra jő, és 4 üteg Pesten lesz elhe-
lyezve.

* P o s t a s i k k a s z t á s t o k e n m a s e.
Mint a „Sopron“ írja, a soproni postaigazgató-
ság hatásköri területén, legújabbán 17 postame-
ster ellen indított vizsgálat — pénzsikkasztások
miatt.

* E g y k o r i t i l t o t t k ö n y v e k. A
„Magyar Polgár“ a szabadságharcra következt
ostromállapot idejéből az akkor eltűnt könyvek
lajstromát hozza: Három kormányrendelet 1850-
ból — 1093, 1513. és 1659. számok alól — eltű-
totta részint csak a magyar, részint az egész osz-
trák-bírodalom területéről a következő munkákat:
Arthur Görgei, v. H o r n a t a T a g e b u c h e i n e r u n g a r i s c h e n D a m e, v. Theresse Pulszky. — Ludwig
Kossuth, von Arthur Frey. — Szózat a néphez“ és
„A kormányrendszerről szózat a néphez“ (mindkét
füzet Lipcsében Webernél jelent meg). — Politi-
sche Belehrungen. — Magyar emléklapok Szilágyi
Sándortól. — Szláv törekvések és a Magyar Elem.
— A Honvéd őrangyala Vahot Imrétől. — Un-
garns neueste Geschichte v. Ludwig Kossuth. —
Porträts und Skizzen aus dem Jahre 1848. — Wi-
eserino cechovzkie, Borchowsky L.-tól. — Das
Hurenkind eines Prinzen. — Brennglass sammtli-
che Werke. — Der Catholicismus unter der Fackel
der Enthüllung. — Aufzeichnungen eines Hon-
véd-s. — Enthüllungen über Geburt und Todes
Ar Jesu. — Jesus der Essaiet und die Religion
der Zukunft. — Der moderne Catholicismus und
seine Machinationen. — Versuch eines zeitgemä-
sen Cathecismus. — Bibel von einem aufrichti-
gen Forscher. — Keine Übervölkerung mehr. —
Oesterreich-Ungarn und die Woiwodina. — Deu-
tsche Monatschrift v. A. Kolacsek. — Ein Magyar
König. — Wiener Schnellpost. — National Zeit-

schrift. — Ungarns Revolution und Feldzug der
Oesterreicher. — La Hongrie en 1848, par Boldé-
nyi. — Graf Ludwig Battyány v. S. Horváth. —
Rücksicht auf Ungarns Zustände. — Ungarn im
Jahre 1850. — Bárd Jellacsics historiaja. — All-
gemeines bürgerlich politisches A. B. C. — Poli-
tische und sociale Gedichte v. Freiligrath. — Un-
garns Recht zum Einbruche in Oesterreich, von J.
Chovnitz. — Kampf und Verrath v. Emer. Kovács.
— Das provisorische Oesterreich v. Fr. Schuselka.
— Memoiren v. A. Fürster. — Kladderadatsch
Zeitung und Kalender. — Die neuen Jesuiten v.
Gioberti. — Die Grenzboten. — Die Republik
Oesterreich. — Die October Revolution, v. Falke
v. Buchheim. — Die Kölnische Zeitung. — Ungarns
Zukunft v. Gr. W. — y. — A következő 1851. év-
ben ismét, három — 2439., 3151. és 3152. szá-
mok alól kibocsátott — rendelettel vonta meg az
atyáskodó kormány népeitől a felsorolandó művek
veszedelmes táplálékát: L'arpa dell essutó del gre-
ca di Roma (nyomatott a „Propaganda democrati-
que et sociale de Paris nyomdájában.) — Brück-
kugeln (hírlap.) — Volkskalender v. A. Bren-
glass. — Neueste lateinische Grammatik aus Zumpt
Hinterlassenschaft. — Album el Peliruliror Ro-
maeni faca H. May. 1851. Balintiano-tól. — Ba-
lintonianonak egy másik felkiáltása a románokhoz.
— Fragment aus der Revolutionsgeschichte des
Jahres 1848. — Ungarns Selbständigkeits im In-
teresse von Europa. — Gonice polski (poseni hírlap).
— Ka populatia Romana (megj. Párisban.) — La
voix du Ledru Rollin, Mazzini etc. (megj. London).
— Batthyany der letzte Magnat v. E. Kovács. —
Humoristische Vorträge v. Lövenstein. — Das
Studenten-Comitee in Wien im Jahre 1848. v. Ad.
Rosenfeld. — National Zeitung. — Der National-
krieg in Ungarn und Siebenbürgen. Ludw. Kos-
suth, v. Georg Klapka. — Lehrbuch der Weltge-
schichte v. J. C. Horn. — Die Leuchtkugel (hírlap).
Ein Ungarheld u humoristisch gemüthl bre-
mener Kalender v. N. Falke. — Comische Volks-
kalender v. A. Brennglass. — Breslauer und Schle-
sische Zeitung. E tartalom hat kormányrendelet-
nek képezi az 1850—51. évek „Index librorum
prohibitorum“-át.

* A z s r i v ö l g y i v a s - é s k ö s z é n t e l e p e k ü g y é h e z. Mint nem rég említet-
tük, a magyar kormány s a franco-magyar bank
és a Rothschild-ház között a zsírvölgyi vas- és kő-
széntelepek bérbeadására ügyében a szerződés meg-
kötött. Most a feltételek részleteiről következő
véleményt veszünk: Az üzem negyven évi időtar-
tama kötetett s a kormány főszilyt nem a kő-
szénbányák kiaknázására, hanem a vasipar fejlesz-
tésére vetette. E célból a vállalkozó bank és tár-
sa Rothschild hat nagyszerű vaskohót fognak emel-
ni, melyek építési költségei körülbelül nyolcz mil-
lió forintra vannak előirányozva. Ezenkívül más-
nemű igen jelentékeny beruházások, vasut építés
s más fölszerelés fognak eszközölni, úgy, hogy
a befektetett tőke legalább tizenkét millió forintot
teend. A negyven év lejártáig ezen összes inves-
tíciók a magyar állam tulajdonába mennek át,
melynek az illető vas- és kőszéntelepek jelen átlag-
os jövedelme az üzem tartamára is biztosít-
tatik. A vállalkozók azt hiszik, hogy idővel évi
hat millió mázsára fogják a vastermelést emelhet-
ni. A szerződő felek f. évi szeptember hó 25-ig ma-
radnak obligóban, ha ez idő alatt a legfőbb
szentesítés ki nem nyeretik, bármely fél vissza-
léphet. Az üzem egészben véve a Lónyai Meny-
hért által már régebben kidolgozott feltételek alap-
ján létesült.

* N e m j ö t t e k z a v a r b a. Az ameri-
kai követtség portása Párisban férjhez adta leányát.
Megbátta ugyan, még az esküvő előtt, hogy a vő-
legényt nem utasította vissza még akkor, midőn az
mint, kérő lépett be hozzá; de most már — nagyon
szótartó ember lévén — nem gátolta a dolgok fo-
lyását. Midőn a nászmenet esküvőre a templomba
indult, észrevették, hogy a menyasszony atyja hi-
ányzik. Mindenütt keresték, s végre egy ajtó háta
mögött találták fölakaszva. A fiatal pár egybeke-
lése a szörnyű esemény dacára is megtörtént, s
midőn az „igen“-t kimondák, két tanu a polgári
hatósághoz ment, hogy a portás öngyilkosságát föl-
jelentse.

Meghívás.

Az aradi izr. főleml, alreál- és leánytanodá-
val egybekapcsolt torna-intézetben szerdán, au-
gusztus hó 30-án délutáni 5 órakor a Szent-Péter-
tér 10. sz. a. létező intézeti helyiségen.

disz-tornázás

fog tartatni, melyre a tanulók szülei és a tornászat
egyéb barátai tisztelettel meghívhatnak.
Kelt Aradon 1871. évi aug: hó 29-én.

Az aradi izr. iskola bizottmány nevében

Hirschmann József,
elnök.

A buttyini vegyes ajku olvasó egylet

f. é. szeptember 10-én d. u. 3 órára eső választ-
mányi gyűlés, fontos, az egyletet igen érdeklő
okoknál fogva rendkívüli, közgyűléssel lesz ösz-
szekötve.
Buttyin, 1871. augusztus 24-én.

Dr. O r m i M ó r,
elnök.

Beküldetett.

Az aradi ipar és népbank (irodai he-
lyisége főter, városház utca sarkán) a
takaréktári betételeket
tekintetnélkül, azoknak összegére vagy felmon-
dási idejére

6 (hat) százalékkal

kamatoztatja.

Elfogad továbbá betételeket folyó számlára

előnyös feltételek és lehető legrövidebb felmondás
dó mellett.

Leszámlít naponta piaci váltókat és telept-
vényeket, leszállított kamatláb mellett.

Éreztépezek és értékpapírok vásárlása és el-
adása, mérsékelt díj mellett eszközöltetik, ugy-
szintén minden tőzsdei üzlet pontosan és jutányo-
san teljesítettik.

Az intézet hiteltulajdonosi-egyletbe való be-
jelentések naponta elfogadhatnak.

Közzgazdaszat.

Gazdasági nyerstermelés és gyárak.

Valamint minden téren, egy a mezai gazdaság
terén is nincs megállapodás, s a haladásnak nyitva
áll mindig az út.

Rége, midőn a gazdaság vezetése kevesebb
gonddal és intelligenciával történt, mint most, mi-
dőn tudniillik az emberek nem voltak úgy annyi-
ra rászorulva a belterjesebb gazdálkodásra, élé-
lmiszerek, napszám stb. alacsonyabbak levél ala-
csonyabb levén a termények ára, tehát a ráfordí-
tott munka sem fizetvén magát ki, ha magas ára
volt — gazdaságaink sokkal elhagyatottabb képet
mutattak, mint jelenleg.

Egyedül legelő-gazdaság, később harmas nyo-
másu rendszer — a turmuson kívül fekvő rétsé-
gel, majd a harmas nyomásu rendszernek egy-
harmadát takarmánytermelésre fordítva, végre
váltógazdaság mesterséges takarmánytermeléssel
— ezek tárják fel képét előttünk a gazdasági
ipar fejlődésének, mely phásisokat körülbelül így
is nevezhetjük: kizárólagos állattenyésztés, majd
az állattenyésztés, mint szükségese rossz, végre az áll-
lattenyésztés, mint jövedelem-forrás.

Egy állattenyésztésre basirozott gazdaság
értelmesebb kezeket igényel, s annak teremője
intelligensebbnek fog tartatni, mint egy oly gazda-
ság, mely csak nyerstermények termesztésén és
eladásán alapul.

Juhtenyésztést, illetőleg tartást szokva va-
gyunk — de gyakran jogtalanul — egyedül csak
trágyagépnek tartani, s a gypjából bevett árt,
mint a különben haszonvehetlen legelők kihasz-
nálási értékét számadásainkba felvenni. Ha ezen
számítás áll is, mégis a juhtenyésztés terén is van
haladásnak helye, ha t. i. legelőinket oly juhok-
kal használjuk ki, melyek a hely és piac viszony-
ainak leginkább megfelelnek.

A juhtenyésztés maga extensiv gazdálkodás,
de eszköze lehet egy igen intensiv gazdálko-
dásnak.

Már alapjaiban intensiv gazdálkodást tételez
fel nálunk, hol az éghajlat jó legelők fenmaradá-
sát nem engedi meg — a szarvasmarhatenyész-
tés, tejgazdaság czéljából. Ez alkalmas viszonyok
közt, jó fajták, közel a vasuthoz, vagy magához a
piacához, dus jövedelmet nyújthat; de sok eset-
ben bizony csekély jövedelmet vagy éppen defic-
itet mutat fel.

Nem így áll a dolog a szarvasmarha-hizlalás-
sal, mely ugyszólván minden helyen és minden
körülmények között kifizeti magát, és pedig nem
annyira tenyésztvén különösen erre alkalmas fajt,
hanem többnyire vett sovány marhák felhizlalása
által. És az már sokat mond, hogy ez magát még
magyar szarvasmarhával is kifizeti.

A hizlalás átalában véve közvetett eladása
nyersterményeinknek, és pedig egészben szűl-
takarmányunknak, részben magtermésünknek.

De van egy módja a hizlalásnak, melyet ugy-
szólván kétszer közvetett eladásnak nevezhetünk.

Ez a hizlalás gyári hulladékokkal. Vegyük
például a pálinka-égetést.

Ezen esetben burgonyából égetvén pálinkát,
ezt eladjuk, s a gyári maradékokkal hizlalunk,
ezeket tehát ismét eladjuk göböljeink husában.

Ezen eljárás kétszeres haszna: először előnyös
hizlalást tüntet fel, másodsor pedig a gyári mara-
dékokban a légenyűd alkatrészek levén túlnyomó-
lag képviselve, ezek gazdaságunkban legalább
részleg maradnak meg, felhizlalt állataink trágyá-
jában.

Erre azt mondhatná valaki: ha olyan előnyös
jelenleg a hizlalás, különösen gyári hulladékok ut-
ján, miért pártolja a magyar gazdalközönségünk-
nek nagy része jelenleg is a merino-juh tenyészté-
sét, és mért nem tér át az angol hús-juh tenyész-
tésére? Erre az lehet a felelet, hogy először nyári
legelőink nem nyújthatnának kellő tápot az emli-
tett fajnak, másodsor a juhúsnak — nem úgy
mint Angolországban — nálunk még nincs oly ke-
reslete, s harmadsor a juhok nem bírván ugy el,
mint a sertések és szarvasmarhák a messze szállí-
tást, azon fölül a juhok vasuton aránylag sokkal
több helyet foglalván el — s így költségesebb le-
vén — ezen árucikk nálunk jelenleg még nem
fizetné ki magát.

Ezen rövid eltérés után ismét visszatérünk a
gyárakhoz.

Kétséget nem szenved, hogy egy gazdaság,
melynek kebelében gyár létesül, a szükséges nö-
vénytápanyagok ki- és bevitelét közt a legkedve-
zőbb arányt létesíti. Nem akarjuk ezáltal mondani,
hogy gazdaságunkból semmi nyersterményt se vi-
gyunk ki, s úgy mint a salzműndei gazdaság —
melyről a Gáz. Lapok mult évi folyamában vol-
tam bátor egy rövid leírást közleni — minden
nyersterményt feldolgozva, küldjünk a piacra.

Hanem ha egy gazdaságban nagyságához ará-
nyos gyárt létesítünk, ez által jövedelmét bizonyá-
ra szaporítandjuk — közvetlenül és közvetve, mert
az ebből nyert tápanyagok életetettvén, mint jó
trágya, földjeinket mindig jó erőben tartandja.

A gyárak ellen felhozatik, hogy nagy üzleti
tőkét kívánnak és nagy intelligenciát. Ha az első
pont igaz is, gyérülni fog jelentősége, ha meggon-
doljuk, hogy bizony többnyire nagyobb jövedelem
nagyobb üzleti tőkét követel, s hogy a gyárak közt
is vannak olyanok, melyek kisebb — mások, me-
lyek nagyobb üzleti tőkét kívánnak.

A mi pedig az intelligenciát illeti, mely válla-
latnál szabad ezen tényezőnek hiányzani? „G. L.“

(Kohn Gyulától.) Az egy idő óta naponként emelkedő árjegyzések a pesti piacon természetesen a mi piacunkra is befolyást gyakorolnak különösen a buza az, mely az úzerkedés élénk részvéte mellett naponként áremelkedést mutat, anélkül hogy jelentékenyebb behozatalnak örvendhetne.

K u k o r i c z a még mindig keresett Er-

Z a b kevésbé élénk, de szilárd.
S z e s z változatlanul szilárd.

5% Metalliques .	59 75	Hitelintézet....	290 80
Nomzeti kölcsön.	69 65	Váltó Londonra	120 50
1860. évi kölcsön	101 50	Esztai.....	120 ---
Bankrészevény.	7 67	Arany.....	578
20 frank-darabok 9 64			

A szerkesztésért felelős: Bettelheim V.

H I R D E T É S E K.

760-2-3

753 2-3

764-1-3

Arad, 1871. augusztus hó 18-án.

Balázs alperesek elleni perében ^{1187/1870}
sz végzés folytán Puskás Balázsnak D.
Leutas községében lévő 2-ik sz. házban

Emil, és Fodor szül. Kellner Örzsébet által említett néhai örökhagyó tulajdonát képezett, leltározott és leltárilag 964 forint 80 kr-ra becsült ingó-áagainak nyilvános árverése, pályai eladása és kifizetése.

borkereskedőnél, hálter 7-ik szám.

szó- és írásban teljes ismerete okmányilag kimutatandó — 1871. évi szeptember 20-ig az alólírott jószágigazgatóságnál benyújthatják.
Pécskán, 1871. augusztus hó 25-én.

M. kir. jószágigazgatóság.

A városi iskolaszék.

Lapulajdonos Bettelheim Vilmos. — Arad 1871. Nyomtatja és kiadja Réthy Lipót. (Főter, a Minoriták zárdájával szemben.)